
Drude Dahlerup (ed.): **The New Women's Movement. Feminism and Political Power in Europe and the USA.** Sage Publications, London 1986. 254 s.

Kirjan taustana on vuonna 1983 pidetty politiikan tutkijoiden seminaari ja lähtökohtana ajatus, että uuden naisliikkeen viidentoista vuoden jälkeen on aika arvioida sen saavutuksia. Kirja koostuu Dahlerupin johdannosta (jonka ajatuksia seuraavassa pääasiassa esittelen) sekä yhdestätoista tapauskuvauksesta. Se valaisee kahta yleisempää teemaa:

- a) Uutta naisliikettä analysoidaan sosiaalisena liikkeenä: toimintaa, strategioita, organisaatiota, liittolaisia jne. Naisliikkeen avulla kontribuoidaan yleistä sosiaalisen liikkeen teoriaa.
- b) Tutkitaan naisliikkeen kaltaisen liikkeen poliittista vai-

kuttavuutta ja kehitetään tavanomaisen poliittisen viisauden kanssa vastakkainen teoria »ulkopuolella olemisen voimasta».

Yli sadan olemassaolonsa vuoden aikana naisliike on aaltoillut. Sillä on kaikkialla ollut useampia huippuja, joita aina ovat seuranneet myös vastareaktiot. Dahlerup tarjoaa selitykseksi syklistyydelle kiinnostavaa ajatusta sukupolvittaisesta dynamiikasta, mutta ei sen sijaan kytke liikkeen aaltomaisuutta talouden ja radikalismiin pitkiin aaltoihin. Tällaiseen selitykseen viittaa se, että nousut ajoittuvat talouden pitkän nousuaallon loppupuolelle rinta rinnan muiden liikkeiden nousun kanssa.

Naisliikkeen poliittisen vaikutuksen arvioimiseksi on syytä Dahlerupin tavoin tehdä (usein tehty) erotelu tasa-arvoliiikkeen (equal rights) ja naisten vapautusliikkeen (women's lib) välillä. Tasa-arvoliiike on pyrkinyt poliittisiin uudistuksiin tavanomaisin painostusryhmämenettelyin. Strategia on vaatinut menemistä politiikan »sisään» ja poliittisen establistimentin tunnustuksen hankkimista. Vapautusliikkeen kohteena ei ole valtio vaan naiset. Se on ruohonjuuritasolla rakentuvaa liikettä naisissa (ja myös miehissä) tavoitteena naiseuden uudelleenarvointi. Tasa-arvoliiike on etsinyt vaikutusvaltaa integroitumisen kautta, vapautusliike suosinut »ulkoparlamentaarisia» toimintamuotoja (tiedostusryhmät, uuden elämäntavan kokeilut, vastakulttuurin ja vaihtoehtoisten instituutioiden luominen). Tasa-arvoliiike ja vapautusliike ovat eläneet rinnan useimmissa maissa mutta niiden suhteellinen vahvuus vaihtelee maasta toiseen.

Dahlerupin mukaan naisliikkeen kokemus haastaa sen politiikan teorian näkemyksen, että poliittinen vaikuttaminen edellyttää pysyvää organisaatiota, hierarkkisia rakenteita, johtajuutta, ammatillistumista ja poliittisten instituutioiden sisälle menemistä. Analyysit antavat viitteitä siitä, että juuri näille periaatteille vastakkainen toimintarakenne on ollut naisliikkeen voima. Ulkopuolisuuden voiman teoria nojaa tavanomaista laajempaan käsitykseen politiikan luonteesta (»henkilökohtainen on poliittista») ja poliittisesta vaikuttamisesta sekä poliittisten instituutioiden ulko- ja sisäpuolella olevien vuorovaikutukseen. Naisliike on tarjonnut radikaalisti uuden tavan ajatella naisista ja kuulla naisia. Liike nostatti uusia kiistoja ja määritteli uudestaan vanhoja kysymyksiä. Mutta Dahlerupin arvion mukaan sen poliittiselle vaikuttavuudelle on kuitenkin ratkaisevaa ollut monimuotoinen ja -kanavainen vuorovaikutus liikkeen ja poliittisten instituutioiden sisäpuolella olevien välillä. Puolueissa toimiville naisille feminismi on tarjonnut ideologista näköalaa, ennen muuta vasemmistopuolueet ovat omaksuneet liikkeeltä ohjelmallisia tavoitteita — vaikkakin niitä myös feministeille tuntemattomaan asuun muuntaen —, liikkeissä toimivia on vedetty mukaan puolueisiin ja julkisen sektorin ammatteihin, naisten osuutta on määrätietoisesti kasvatettu poliittisen vallan elimissä jne. Naisliikkeen vaikutus voi rakentua vuorovaikutukselliselle mal-

lille, jossa poliittisten instituutioiden sisällä alkaa olla vähintään kriittinen määrä tietoisia naisia ja ulkopuolella laaja ja radikaali naisliike.

Meillä tunnetaan varsin hyvin amerikkalainen ja skandinaavinen naisliike. Kirja tarjoaa tapauskuvia myös maista, joiden naisliikettä tunnetaan vähemmän (mm. Turkista, Irlannista, Espanjasta). Aborttikysymyksestä käsin katsotaan naisliikettä Italiassa, Irlannissa, Alankomaissa ja Ranskassa. Ne luettuaan jää oikein miettimään, miten Suomessa abortin luonne naiskysymyksenä onnistuttiin peittämään ja tekemään siitä kansanterveyttä, sosiaalista ja alueellista tasa-arvoa koskeva kysymys. Irlannin analyysi kuvaa naisten taistelua reproduktiivisen vapauden puolesta oloissa, joissa liikkeen kohtaloksi on muodostunut ottaa »yksi askel eteenpäin — kaksi taaksepäin». Irlannissahan sikiön oikeus elämään kirjattiin kansanäänestyksen jälkeen perustuslakiin v. 1983. »DANGER. You are now entering post-referendum Ireland!» —. Ja enpähen tiennyt sitäkään, että »vapauden, veljeyden ja tasa-arvon» maassa siskot saivat äänioikeuden vasta vuonna 1944. Suomesta kirjoittaa Riitta Jallinoja, joka suomalaiselle lukijalle tutuin väitöskirjaineistoin valaisee liikkeen riippumattomuuden ja integroitumisen teemaa.

Tällä hetkellä naisliike elää eräänlaista suvantovaihetta. Monet feministit tuntevat kylmemmät tuulet ja juuri nyt kun kapitalismin rakennekrisiin oloissa tarvittaisiin vahvaa naisliikettä se puuttuu monista maista. Radikaali naisliike on myös synnyttänyt vastareaktioita, joissa ei historiallisesti katsoen ole kuitenkaan mitään uutta. Naisliikkeen vastustajat ovat useampaankin otteeseen toiveikkaasti julistaneet sen kuolemaa ja kuitenkin se välillä nousee, välillä painuen on taistellut jo yli sata vuotta. Jos epäilee naisliikkeen yhteiskunnallista vaikuttavuutta, voi kysyä itseltään, miltä maailma näyttäisikään ilman sitä.

RAIJA JULKUNEN